

Adolph Hannover – Danmarks første histopatolog

Professor Torben Schiødt

Omkring 1830 var tiden moden til udforskning af animalsk vævs finere struktur ved hjælp af mikroskopet. Med på denne videnskabelige bølge var den danske læge *Adolph Hannover* (1814-1894), som tidligt var interesseret i mikroskopet som videnskabeligt instrument [1]. *Hannover* bidrog til udbredelsen af den mikroskopiske teknik ved i 1847 at skrive bogen »Om Mikroskopets Bygning og dets Brug«.

Selv om det sammensatte mikroskop blev opfundet i 1590, var det først i begyndelsen af 1800-tallet, at det med opfindelsen af de akromatiske linser blev anvendeligt til biologisk forskning.

Det var en hæmsko for fremstilling af præparater, at hærning af vævet var så godt som ikkeeksisterende. *Hannover* bidrog i 1840 til at hærde vævet ved anvendelsen af chromsyre [2]. Dette middel var særlig velegnet til undersøgelse af nervevæv, og *Hannover* var en af de første til at påvise aksecylindren i nervetråde. Endvidere påviste han stav- og taplaget i øjets nethinde i 1840, og i 1850 samlede han sine histologiske undersøgelser af øjet i bogen »Bidrag til Øiets Anatomie, Physiologie og Pathologie«. *Hannover* blev Danmarks første histolog, men han blev også den første histopatolog, især hvad angår svulsters finstruktur.

I 1843 var *Hannover* ansøger til det første lektorat i patologisk anatomi ved Københavns Universitet. Ved lodtrækning fik han tildelt konkurrenceopgaven »Den patologiske Anatomies Svar paa Spørgsmaalet: Hvad er Cancer?«. Ansøgerne fik 14 dage til at besvare opgaven, og *Hannover* leverede en trykt bog på over 100 sider. Besvarelsen var for en del baseret på hans egne undersøgelser, herunder histologiske, illustreret ved en tegning, udført af *Hannover* selv (Figur 1). Teknikken ved den histologiske undersøgelse var enkel: »Man erholder lettest Synet af Kræftcellen, naar man med Kniven overfladisk skraber en Kræftsvulst, som maa være frisk; der viser sig da en melket Væske. Tilsætter man en Draabe Vand og bringer Vædsken under Mikroskopet, seer man Kræftcellerne ...«. Resultatet af *Hannovers* undersøgelser var, at han påviste »en eiendommelig Celle, som vi ville kalde Kræftcellen, Cellula cancrosa ... Som Hjælpemidler til dens Diagnose tiener mig den temmelig store Kjerne med det skinnende Kjernelegeme, samt Forekomsten af flere Kjerner i samme Celle«. Set i historiens lys må denne afhandling betegnes som begyndelsen på den videnskabelige histopatologi i Danmark.

Hannover mente, at cellula cancrosa var væsensforskellig fra og opstået uafhængigt af kroppens normale celler, et synspunkt, som stred mod *Virchows* cellelære, og som da også efterhånden blev forkastet af eftertiden. Man synes

Figur 1. Cellula cancrosa.

dermed i nogen grad at have stemplet *Hannovers* værk som ikke gyldigt.

Efter min mening har man overset, at *Hannover* som en af de første har karakteriseret den maligne celle morfologisk og adskilt den i udseende fra den normale celle. Ligeledes som en af de første foreslog *Hannover* (1852) kirurgisk biopsi som præoperativ svulstdiagnostik.

Den internationalt mest kendte af *Hannovers* bøger er »Om Epithelioma, en særegen Svulst, som man i Almindelighed har anseet for Kræft«, som udkom i 1852, og som allerede samme år blev oversat til tysk. Betegnelsen epitheliom er indført af *Hannover*, og han karakteriserede denne svulstgruppe ved ikke at indeholde cellula cancrosa, ved at være opbygget af pladeepitelceller og ved at være lokaliseret til hud og slimhinder. *Johannes Fibiger* (1867-1928) regnede epitheliomet for at være et karcinom [3]. Betegnelsen epitheliom anvendes sjældent i dag, men *Hannovers* placering som videnskabelig mikroskopiker er vel etableret i medicinens historie.

Korrespondance: *Torben Schiødt*, Svanevænget 20, DK-2100 København Ø.
E-mail: nanna@inet.uni2.dk

Litteratur

1. Thoms J. Adolph Hannover (1814-94). En medicin-historisk studie [disp]. København: Københavns Universitet, 1978.
2. Long ER. A History of Pathology. New York: Dover Publications, 1965.
3. Fibiger J. Adolph Hannover som Patolog. Hospitalstidende 1915;58:449-70.